

Недељко М. Милановић
Универзитет у Крагујевцу
Факултет педагошких наука у Јагодини
Катедра за друштвено-хуманистичке науке

УДК 821.163.41.09 Копас-Вукашиновић Е.
16.624-053.2(049.32)
DOI 10.46793/Uzdanic18.II.389M
Примљен: 1. октобар 2021.
Прихваћен: 12. новембар 2021.

ПРЕВЕНЦИЈА НЕПРИМЕРЕНИХ ПОНАШАЊА ДЕЦЕ И МЛАДИХ: ПЕДАГОШКИ ПРИСТУП

(Емина Копас-Вукашиновић, *Контрола понашања деце и младих: превенција и/или моућносци васпитног деловања*, Јагодина, Факултет педагошких наука Универзитета у Крагујевцу, 2021, 93 стр.)

Контрола понашања деце и младих: превенција и/или моућносци васпитног деловања јесте репрезентативна монографија проф. др Емине Копас-Вукашиновић. Дело је објављено 2021. године у издању Факултета педагошких наука Универзитета у Крагујевцу, Јагодина. Монографија је приказана на 93 стране и структурирана је на следећи начин: „Предговор”, „Педагошка превенција непримерених понашања деце и младих”, „Педагошка превенција непримерених понашања у пракси”, „Уместо закључка”, „Литература”, „Индекс аутора” и „Белешка о аутору”. Попис литературе садржи 53 референце, укључујући и релевантне правилнике, законе и извештаје. Шематским и табеларним приказима ауторка истиче кључне сегменте које читаоци могу прегледно сагледати и јасно разумети.

Прво поглавље – „Педагошка превенција непримерених понашања деце и младих”, започето је приказом питања која треба читаоце да подстакну на размишљање о релевантности превентивног васпитног деловања одраслих на децу и младе. Јасно је направљена разлика између синтагми *непримерено понашање* и *поремећаји у понашању* и прегледно дат опис нивоа превентивног педагошког деловања – примарна, секундарна и терцијална педагошка превенција. Како би се успешно могло деловати у педагошкој превенцији непримерених понашања неопходно је добро познавати појединца и водити се следећим корацима: идентификација (уочити и препознати непримерена понашања), мотиви и узроци (сагледати мотиве и узроке непримерених понашања), могући начини деловања (на основу непримереног понашања одабрати прикладне поступке у раду), снаге, способности, вредности појединца, слабости и препреке, праћење исхода примењених поступака или програма и праћење понашања и деловања. У раду са децом и младима васпитачи, учите-

љи/наставници, родитељи морају се придржавати правила управљања понашањем – *биџи јасан, биџи свесџан, биџи миран и доследан, даџи смернице, биџи џозиџиван*. Правила управљања понашањем су међусобно повезана и потребно је да их одрасли поштују у превентивном деловању како би крајњи исход био успешан. Ауторка представља професионалне компетенције васпитача у предшколским установама, учитеља/наставника и васпитача у домовима, које су неизоставне у успостављању контроле понашања деце и младих. Објашњене су технике надзора и истакнуто да њихова примена утиче на спречавање непримереног понашања и утицаја који могу подстаћи овакво понашање.

Друго поглавље, „Педагошка превенција непримерених понашања у пракси”, јасно се наставља на претходно и читаоцима представља начине препознавања непримерених понашања деце и младих и педагошког деловања у процесу њиховог спречавања. Како је улога одраслих неизоставна у овом комплексном процесу, истакнут је значај васпитног деловања родитеља и стручних лица и образложена је њихова функција у васпитном деловању на децу и младе. Позивајући се на резултате релевантних истраживања, ауторка сумира и наводи најучесталије грешке до којих долази како у породичном васпитању, тако и у институционалном васпитно-образовном систему. Из спектра непримерених понашања ауторка издваја агресивно понашање, дечју раздражљивост, слабу концентрацију, претерану прилагођеност и депресивно расположење. Како су данас ови облици непримереног понашања веома чести у васпитној пракси, ауторка полази од начина идентификовања и препознавања оваквих понашања, што и јесте кључни корак којим се започиње процес деловања. За сваки наведени облик непримереног понашања прецизно су описане карактеристике које их прате, уз посебан осврт на могуће правце деловања, што одраслима даје могућност да наведене савете практично примене и имају на уму да је овој деци потребно неизмерно разумевање, емпатија и усмеравање.

Проф. др Емина Копас Вукашиновић у својој монографији кроз савремен приступ даје лезу савета и смерница у сагледавању непримерених понашања деце и младих и превентивном деловању. Својственост монографије огледа се у конкретним теоријским поставкама на које се надграђују практични савети усмерени ка превентивном деловању одраслих. Академским стилем ауторка читаоце води кроз актуелност проблема и веома јасно објашњава сваки сегмент усмерен ка превенцији непримерених понашања и/или могућности васпитног деловања. Наставницима, предшколским и домским васпитачима, стручним сарадницима, родитељима и студентима дело може бити од круцијалне користи у педагошкој превенцији неприлагођених понашања. Дугогодишње искуство и компетентност ауторке континуирано прате сваки део монографије и читаоцима дају прилику да ову актуелну тему сагледају из педагошке перцепције и праксе једног еминентног педагога.